

Vergaderjaar 1995–1996

24 054

Nationaal ruimtelijk beleid

24 254

Evaluatie Wet en Besluit op de Ruimtelijke Ordening

Nr. 25

VERSLAG VAN EEN ALGEMEEN OVERLEG

Vastgesteld 29 januari 1996

De vaste commissie voor Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer¹ heeft op 1 november 1995 overleg gevoerd met minister De Boer en staatssecretaris Tommel van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer over:

- VROM-95-435, brief van de minister van VROM d.d. 18 juli 1995 inzake **Plan van Aanpak Actualisering Vinex;**
- 24 054, nr. 22, brief van de staatssecretaris van VROM d.d. 4 september 1995 inzake **Nationaal Ruimtelijk Beleid;**
- 24 254, nr. 1, brief van de minister van VROM d.d. 17 juli 1995 inzake **kabinetsstandpunt Evaluatie WRO/BRO '85;**
- 24 054, nr. 23, brief van de minister van VROM d.d. 17 oktober 1995 inzake **rijksbeleid ruimtelijke kwaliteit;**
- VROM-95-639, brief van de minister van VROM d.d. 17 oktober 1995 inzake **reactie op V&W-visie Verstedelijking en mobiliteit;**
- VROM-95-571, brief van de minister van VROM d.d. 28 september 1995 inzake **het jaarboek van de Rijksplanologische Dienst, de Ruimtelijke Verkenningen 1995.**

Van het gevoerde overleg brengt de commissie bijgaand beknopt verslag uit.

Vragen en opmerkingen uit de commissie

Mevrouw **Versnel-Schmitz** (D66) sprak zich ervoor uit, de tijd te nemen voor een goed maatschappelijk debat over het plan van aanpak Actualisering Vinex om de realisering van de Vinex niet in de wielen te rijden. Zij meende bovendien dat eind 1996 veel te vroeg is voor vaststelling door het kabinet van de PKB-1, aangezien nog geen idee bestaat van de beschikbare middelen voor de periode 2005–2010. Zij verwees daarnaast naar de kritiek uit het WRR-rapport over de grote projecten, dat de Kamer afzijdig blijft bij een PKB-1, mede in het licht van de PKB voor het ruimtelijk beleid. Aan de minister vroeg zij hoe dit beter zou kunnen, waarbij zij het betreurde dat de Kamer zich pas in een zo laat stadium vastlegt op dit punt. Voorts behoeft men de grens van 2005 als gevolg van de lagere woningbehoefte dan werd verondersteld niet zo scherp aan te houden. Zij constateerde een tussentijdse beleidswijziging ten aanzien

¹ Samenstelling:

Leden: Lansink (CDA), Van Erp (VVD), Te Veldhuis (VVD), Van den Berg (SGP), Verspaget (PvdA), Soutendijk-van Appeldoorn (CDA), Esselink (CDA), ondervoorzitter, M.M. van der Burg (PvdA), Versnel-Schmitz (D66), voorzitter, Van Gijzel (PvdA), Verbugt (VVD), Aiking-van Wageningen (groep-Nijpels), Poppe (SP), Gabor (CDA), Augusteijn-Esser (D66), Duivesteijn (PvdA), Giskes (D66), Stellingwerf (RPF), Crone (PvdA), M.B. Vos (GroenLinks), Dijksma (PvdA), Klein Molekamp (VVD), Hofstra (VVD), Assen (CDA) en Jeekel (D66).

Plv. leden: Biesheuvel (CDA), Blauw (VVD), O. P. G. Vos (VVD), Van Middelkoop (GPV), Houda (PvdA), Bukman (CDA), Van de Camp (CDA), Oudkerk (PvdA), Jorritsma-van Oosten (D66), Valk (PvdA), Van Blerck-Woerdman (VVD), Hendriks, Bijleveld-Schouten (CDA), Reitsma (CDA), Huys (PvdA), De Graaf (D66), Leerkes (Unie 55+), Swildens-Rozendaal (PvdA), Oedayraj Singh Varma (GroenLinks), Witteveen-Hevinga (PvdA), Keur (VVD), H.G.J. Kamp (VVD), Ten Hoopen (CDA) en Van 't Riet (D66).

van de noord- en de zuidvleugel van de Randstad, ondanks een eerdere, afgewezen motie van haar hand.

Verder constateerde zij een spanningsveld tussen het ontwerpen van Nederland en een kaderzetting voor de ruimtelijke inrichting. Doordat de markt overal meer invloed krijgt moet men zaken scherper centraal vastleggen en overigens ruimte bieden voor lokale en provinciale invulling. De provinciale herindeling leidt tot een tendens naar centralisatie, doordat er bij het ontstaan van meer provincies ook meer grensgebieden tussen provincies ontstaan en dus meer potentiële conflicten, die dan door het Rijk opgelost moeten worden. Wat is de rol van de minister in dezen? Handhaving van de kwaliteit van de stedenbouw is een verantwoordelijkheid van gemeenten en marktpartijen, maar wordt nauwelijks door de gemeenten opgenomen. Wat kan de minister doen om dit te bevorderen, analoog aan instrumenten uit het architectuurbeleid?

Mevrouw Versnel-Schmitz kon bij de V&W-visie Verstedelijking en mobiliteit geen goedkeuring hechten aan de spoorwegplanologie, in het bijzonder voor het Groene Hart, dat door uitvoering van alle opties wordt versnipperd. Zij juichte een open discussie toe, maar vond het niet juist dat de opties in de nota bedoeld zijn als bouwsteen voor ruimtelijke plannen op lokaal niveau juist omdat de plannen nu van onderop moeten komen. Er ontstaan dan vanzelf meer plannen gebaseerd op de spoorwegplanologie, immers aanbevolen door een rijksnota! Dooradering van robuuste groenstructuren in stedelijke bebouwing achtte zij een juiste beleidslijn, al meende zij dat het omgekeerde daaruit niet mag voortvloeien. Het openbare buitengebied van de Randstad moet bewaard blijven voor functies als recreatie en extensieve landbouw en natuur. Bij de actualisering van bestemmingsplannen in de buitengebieden behoeft vooral het westen van het land meer aandacht.

Voorts vroeg zij zich af of de minister het aantal woningen in het Groene Hart per kern wil loslaten wanneer de contouren scherp zijn vastgesteld voor 2005. Zij vreesde anders nieuwe druk op de contingenten. Aanleg van de hoge-snelheidslijn bij Zoetermeer-Oost zou naar haar mening ongewenste stedelijke bebouwing in het Groene Hart kunnen hebben, juist bij binnenlands gebruik van de HSL. Zij verwees naar de stedelijke ontwikkelingen van Lille.

In de Ruimtelijke verkenningen vond mevrouw Versnel-Schmitz de technologische ontwikkelingen als medebepalende factor voor ruimtelijke ordening interessant. Het dubbel grondgebruik, zoals voor ondergrondse openbare voorzieningen, zag zij zeer positief, maar een science fiction-achtige benadering als mogelijke aanzet voor een vijfde nota ging haar te ver. Liever zag zij een scherpere toekomstanalyse van stedelijke problemen en oplossingen voor de huidige grote-stedenproblematiek.

Met betrekking tot de Evaluatie WRO/BRO '85 vond zij het een positieve ontwikkeling dat de artikel 19-procedure meer een projectprocedure wordt, waarbij deze procedure naar haar mening niet meer mogelijk diende te zijn voor bestemmingsplannen ouder dan tien jaar. De ruimtelijke onderbouwing van deze procedure, waarvoor ook het IPO de aandacht heeft gevraagd, achtte zij een zeer belangrijk punt.

Vervolgens vroeg zij hoe de minister tot actualisering van bestemmingsplannen buitengebied wil komen en met welke middelen. Het verplicht stellen van bestemmingsplannen binnen de bebouwde kom leek haar buitengewoon nuttig. Zij sprak uit dat bestemmingsplannen niet door structuurplannen kunnen worden vervangen aangezien daarin de rechten van burgers niet geregeld zijn. Zij vond de positie van de burger in het hele stuk onderbelicht. Zij was verbaasd over de opmerking van de minister over de artikel 18-procedure, dat als de aard van de bedenkingen daartoe aanleiding geeft, dit geen bezwaar behoeft te zijn. De beoordeling daarvan door burgers is een andere dan die door bestuurders. Onduidelijk blijft de kwestie van de betaling van artikel 19-procedures, waarover grote

ontevredenheid blijft bestaan. Zij vond het niet verantwoord betaling te verlangen wanneer een bestemmingsplan ouder is dan tien jaar.

Mevrouw Versnel-Schmitz bepleitte afschaffing van de meldingsplichtige bouwwerken in de WRO/BRO en in de Woningwet. Zij onderschreef het standpunt van het kabinet over de beschrijving van hoofdlijnen en de kwalitatieve functie daarvan, omdat de burger dan tenminste weet waaraan hij toe is. Zij verzocht, de leefmilieuverordening uit de Wet op de stads- en dorpsvernieuwing over te brengen naar de WRO, in verband met de herijking en het feit dat de stadsvernieuwing altijd zal doorgaan, al dan niet betaald door het Rijk. Bij toepassing van de Algemene wet bestuursrecht op streek- en structuurplannen aarzelde zij of daarmee de oude bezwaarprocedure kan vervallen.

Tenslotte vroeg zij de minister of de criteria in de WRO en de Woningwet voor het onthouden van goedkeuring en de weigering van een verklaring van geen bezwaar tijdig worden ingediend om deze parallel met de derde tranche van de AWB in de Kamer te kunnen behandelen.

Mevrouw **Verbugt** (VVD) sprak uit dat een evaluatie van de Vinex in dit stadium alleen nog betrekking kan hebben op de regionale vertaling van het nationaal ruimtelijk beleid in beleidsplannen. De planvorming heeft voor vertragingen in het voortraject gezorgd. Van de forse taakstelling is de daadwerkelijke realisering nog niet aangevangen. Evaluatie van de uitvoering kan niet eerder plaatsvinden dan in 1997 of 1998. Een sterk regulerend karakter van de Vinex achtte zij niet goed vanwege de moeizame realiseerbaarheid ervan. Bij de actualisering moet men lering trekken uit eventuele tekortkomingen. Zij was van mening dat de PKB zo veel mogelijk een globaal karakter kan hebben wanneer de verantwoordelijkheden tussen de bestuurslagen helder zijn. De provincies moeten weer de streekplanbevoegdheid krijgen, die wordt vertaald in bestemmingsplannen. Lagere overheden dienen weer meer beleidsruimte te krijgen. In haar visie dient het Rijk zich terughoudend op te stellen, dus geen gedetailleerde uitvoeringscontracten meer. Mevrouw **Versnel-Schmitz** wees er bij interruptie op dat er meer provincies zullen ontstaan en dus meer randgebieden, met een grotere kans op grensconflicten. Mevrouw **Verbugt** antwoordde geen voorstander te zijn van een vierde bestuurslaag, die nu gesuggereerd wordt als oplossing voor onder meer de randgebieden.

Zij constateerde dat de ruimtelijke ordening nog steeds eenzijdig gericht is op wonen en achtte dit een te smalle basis. Er moet een integrale beleidsafweging plaatsvinden, samen met de ministeries van Verkeer en Waterstaat, Landbouw en Economische Zaken, die nu al belangrijke zaken aandragen.

Naar haar mening dienen de in het kader van de Vinex gemaakte afspraken tussen Rijk, lagere overheden en marktpartijen te worden nagekomen door het rijk. De actualisering moet zich beperken tot de capaciteitsvraag en tot oplossingen voor knelpunten daarin. Tot 2005 zullen grote aantallen woningen op Vinex-locaties gerealiseerd worden. Duurzaamheid en kwaliteit zijn speerpunten. De ruimtelijke kwaliteit staat binnen het beleid van de overheid voorop. De VVD-fractie ondersteunde daarom eerder de motie-Duivesteijn ter zake van harte. Mevrouw Verbugt vond de brief van de minister informatief, doch meende dat impulsen voor de gemeenten gewenst zijn, zoals het stimuleren van de kwaliteitsdiscussie en het aanreiken van voorbeelden.

Vervolgens vroeg zij hoe de start in 1996 van de verkenning ruimtelijke perspectieven van de RPD voor de periode na 2010 zich verhoudt tot de uitgangspunten van het huidige plan van aanpak, dat tot 2015 reikt en de geest van de afgelopen jaren ademt. Kan de minister aangeven tot waar de actualisering van de Vinex reikt en waar een meer fundamentele vernieuwing van het beleid een aanvang zal nemen? Nieuwe concepten binnen een wellicht minder conventioneel kader achtte zij bespreekbaar

om nieuwe problemen de baas te worden. De individuele vrijheid van burgers bij het kiezen van een woonplaats en woningtype wilde zij niet bij voorbaat beknotten zoals de minister suggereerde in haar brief. Ook na 2010 moet men tegemoetkomen aan differentiatie van woonwensen. Hoe staat de minister tegenover alternatieven ter bestrijding van ruimte-schaarste zoals landaanwinning, bouwen op zee en ondergronds bouwen?

Inzake de Evaluatie WRO/BrO '85 ervoer mevrouw Verbugt procedures in de ruimtelijke ordening en vervlechting met de milieuwetgeving als ondoorzichtig en stroperig. Het planningsstelsel voor het ruimtelijk beleid moet worden gereviseerd. Zij wilde vooralsnog vasthouden aan het bestemmingsplan als primair instrument voor het gemeentelijk ordeningsbeleid. Haar fractie wilde anticiperen op nieuwe ontwikkelingen die niet passen binnen bestemmingsplanprocedures en meende dat een koppeling van projectprocedure aan een bestemmingsplan in procedure niet past bij het karakter van een projectprocedure en dat die koppeling in de huidige praktijk tot merkwaardige consequenties kan leiden. De heer **Esselink** (CDA) merkte bij interruptie op, integraal en planmatig denken en het gelijktijdig loslaten van het bestemmingsplan bij projectprocedures tegenstrijdig te vinden. Mevrouw **Verbugt** sprak uit dat de praktijk van de projectprocedures niet mag verworden tot een middel om de reguliere bestemmingsplanprocedure te omzeilen. Hiermee dient men in de wet rekening te houden. De relatie tussen de zelfstandige projectprocedure en het bestemmingsplan is haar fractie nog niet duidelijk, vooral wat de rechtsbeschermingsaspecten betreft. Kan de minister hierover duidelijkheid verschaffen? Het schrappen van dublures in regelgeving juichte zij toe. In dit verband suggereerde zij ook het schrappen van artikel 6a.

Mevrouw Verbugt stemde voorts in met een verruiming van artikel 18a en verzocht het kabinet ook kleine gebruikswijzigingen op lokaal niveau hierin te betrekken. Zij noemde als mogelijkheid het toestaan van bouwvergunningen met kleine gebruikswijzigingen ten opzichte van het bestemmingsplan. Naar haar mening blijven de mogelijkheden tot bezwaar voor de burger hierbij in stand.

Vervolgens sprak zij zich uit voor handhaving van het instrument van de leefmilieuverordening, zij het niet in reikwijdte verruimd en volwaardig naast het bestemmingsplan.

Tenslotte meende zij dat het kabinet bij de beschrijving in hoofdlijnen op dit punt verder gaat dan de evaluatiecommissie, die adviseert dat dit instrument geen elementen dient te bevatten voor de vergunning-verlening. Wat is de zienswijze van de minister op dit punt?

De heer **Duivesteijn** (PvdA) had het beter gevonden, de Evaluatie WRO/BrO apart te behandelen. Hij was geen voorstander van een prioriteit voor de bespreking van de actualisering Vinex, die hij niet als een onoverkomelijke zaak beschouwde, aangezien de effecten van de Vinex overal in den lande zichtbaar zijn. De praktijk past zich al aan aan nieuwe omstandigheden. Actualisering van bestemmingsplannen achtte hij evenmin per se noodzakelijk.

Vervolgens merkte hij op dat het bestuurlijke referentiekader voor de ruimtelijke ordening in Nederland nauwelijks is toegesneden op de ruimtelijke-ordeningspraktijk, die vooral in de Randstad gebrekkig is. Hij bepleitte, de Randstad als een entiteit te zien en hiervoor vanuit een «helicopter view» een integraal structuurplan te maken. Organisatie en planvorming moet men daaraan aanpassen met zo min mogelijk sectorale planvorming.

Samenvattend, bepleitte hij een randstadplan, een analyse van lopende ontwikkelingen en het aanbrengen van een grotere samenhang, evenals het bewaren van bepaalde karakteristieken.

De heer **Esselink** (CDA) stelde dat naast de actualisering Vinex gewerkt moet worden aan een volledige herziening ten principale van het ruimtelijk beleid. Inzichten veranderen, zoals over de gewenste inbreng van de private sector en de internationale ontwikkelingen inzake mobiliteit, de samenstelling van de bevolking en de eisen aan de woonomgeving. Alle toekomstige uitvoeringsplannen moeten passen in het nieuw te definiëren kader. Daarbij zijn scenario's voor beleid gewenst, maar nooit toekomstvoorspellend. Mevrouw **Versnel-Schmitz** vroeg bij interruptie hoe de heer Esselink een vijfde nota ziet die haaks staat op de actualisering van de Vinex. De heer **Esselink** meende dat geen sprake is van strijdigheid, doch wilde beide processen juist op elkaar afstemmen. Hij juichte het voornemen van de regering toe. Er moeten fundamentele keuzes worden gemaakt, zoals ten aanzien van kustlocaties, het Groene Hart en het noorden en oosten van het land. Hij meende dat het ruimtelijk-orderingsinstrumentarium in de herziening van de WRO dient te worden meegenomen. Verder moet «reserveringsplanologie» niet leiden tot bevrozing van bijvoorbeeld bedrijfsontwikkelingen in de desbetreffende gebieden. In de herziening van het ruimtelijk beleid behoort men ook parallellen te trekken met de herziening van het Nationaal milieubeleidsplan, het structuurschema Verkeer en vervoer en de derde nota Waterhuishouding. Alles moet in elkaar grijpen. Wie is binnen de rijksoverheid de eerst verantwoordelijke voor deze samenhang? Naar zijn mening dient dit de minister van VROM te zijn.

Ten aanzien van de actualisering van de Vinex vroeg de heer Esselink voorts hoe men kan bereiken dat op woonlocaties blijvend betaalbaar gebouwd kan worden, hetgeen zijns inziens expliciet beleid vereist. Mevrouw **Verbugt** vroeg bij interruptie hoe dit zich verhoudt tot het door staatssecretaris Heerma in gang gezette beleid. De heer **Esselink** antwoordde dat de noodzaak van aanvullend beleid voor bepaalde doelgroepen op de woningmarkt aanzienlijk groter blijkt te zijn.

Met betrekking tot de Evaluatie WRO/BRO sloot hij zich aan bij de opmerkingen van mevrouw Verbugt. Waar de overheid meer vrijheid krijgt moet men de rechtszekerheid voor de burger niet uit het oog verliezen. Wat de actualisering van bestemmingsplannen betreft sprak hij uit dat de sancties zoals de RARO die schetst bij nalatige overheden noodzakelijk en gewenst kunnen zijn, aangezien te vaak nalatigheid wordt geconstateerd.

De V&W-visie Verstedelijking en mobiliteit tenslotte vond de heer Esselink een nuttige bijdrage aan de gedachtenvorming over de nieuwe vijfde nota Ruimtelijke ordening. Wel is nogmaals samenhang onder regie van de minister van VROM nodig, bijvoorbeeld om segregatie te kunnen voorkomen.

De heer **Hendriks** vroeg inzake de actualisering Vinex of de rijksoverheid goed inhoudelijk contact met de provinciale besturen heeft. Zal in het nieuwe-stedenbeleid in de niet-randstedelijke gebieden over vijftien jaar nog dezelfde planologische orde heersen, of zullen daar tegen die tijd ook randstedelijke problemen van urbanisatie optreden? Kan artikel 19 met betrekking tot de actualisering van bestemmingsplannen vanuit praktijkervaringen op een andere wijze in bestemmingsplannen worden opgenomen? Tenslotte was hij inzake het ruimtelijk beleid van mening dat simulatiemodellen van blijvende waarde zijn voor de beleidsontwikkeling.

Het antwoord van de bewindspersonen

De **minister** toonde zich verheugd over de grote belangstelling voor het ruimtelijk beleid, met als belangrijke uitgangspunten een geconcentreerde ontwikkeling van de steden en het openhouden van de buitengebieden. Ruimtelijke planning is meer dan alleen woningbouw. Bij de uitvoering van de Vinex staan regio's en de planning van een

woningbouwtaakstelling centraal. Overheden en marktpartijen moeten nu de mogelijkheid krijgen de taakstellingen uit te voeren.

Zij onderstreepte dat het bij de actualisering van de Vinex gaat om behoud en versterking van het draagvlak in de grote steden, om het voorkomen van segregatie en om het aanreiken van oplossingen voor mobiliteitsproblemen. Daarnaast gaat het om het tegengaan van versnippering van het buitengebied, om het behoud van een economisch vitaal buitengebied en om de recreatiefuncties daarin. Bij nieuwe woningbehoeftecijfers moet men niet te snel concluderen dat er minder woningbouw nodig zou zijn. Voortgaan op de huidige behoeftecijfers en doorgaan met locatieonderzoeken is het parool. Mevrouw **Versnel-Schmitz** stelde bij interruptie dat de cesuur rond het jaar 2005 flexibel is dan gedacht, met gevolgen voor de noodzaak en het moment van vaststelling van de nieuwe PKB-1. Kan dit worden opgeschoven in de tijd? De minister antwoordde dat hieraan verschillende bezwaren klevan. Er zijn al afspraken met partijen gemaakt en men zal sowieso moeten bouwen op de beschikbare locaties, waarbij ook wordt nagedacht over de middelen die nodig zijn om de locaties te realiseren. Vertragingen achtte zij niet verstandig. Ook de vijfde nota mag niet vertraagd worden. Zij sprak de bereidheid uit de Kamer volledig en tijdig op de hoogte te houden, meer dan strikt noodzakelijk is bij de totstandkoming van deze soort PKB's. De voorstellen van de WRR vond zij interessant, maar zij achtte een brede discussie op hoofdlijnen in dit traject niet meer haalbaar. Zij stelde voor, de Kamer vroegtijdiger te betrekken bij de totstandkoming van de vijfde nota, in de geest van de voorstellen van de WRR.

Inzake de actualisering van de Vinex benadrukte de minister het belang, naast het speerpunt van het westen des lands ook de aandacht te richten op de overige gebieden. Bij verdergaande ruimtelijke bezinning zijn andere regio's even interessant. Er is voor gekozen, andere overheden nadrukkelijk te betrekken in de planvorming. Provincies zijn uitgenodigd met plannen te komen voor bouwlocaties. Als deze passen binnen het nationale beleid, kunnen zij worden gehonoreerd. Het ruimtelijk beleid moet niet uitsluitend worden geënt op woningbouw, maar ook op de ontwikkeling van bedrijfsruimte, het groen, de infrastructuur, het verkeer en de agrarische sector. Deze terreinen worden daarin integraal meegenomen.

De visie Verstedelijking en mobiliteit is geschreven als bijdrage aan de inrichting van de Randstad. De discussie over openbaar vervoer en mobiliteit in de Randstad wordt hiermee aangezwengeld. De gedachten over spoorwegplanologie achtte de minister te beperkt, hoe belangrijk zij ook zijn. Dit element kan niet doorslaggevend zijn voor de ruimtelijke visie.

Zij vervolgde dat de minister van VROM bij het proces van bestuurlijke vernieuwing een bijdrage kan leveren aan de beleidsbepaling. In de Randstad ontstaan wellicht kleinere provincies, waartussen samenwerking steeds belangrijker wordt. Het rijk speelt daarbij een belangrijke rol in de bovenprovinciale planning. De heer **Esselink** merkte bij interruptie op dat het instellen van stadsprovincies tot centralisatie in de ruimtelijke ordening zal leiden. De **minister** erkende dat bij het ontstaan van meerdere kleine bestuurseenheden de behoefte aan samenwerking en koppeling zal toenemen, juist ook in het samenspel met de centrale overheid. Mevrouw **Versnel-Schmitz** waarschuwde bij interruptie voor een verkeerde vorm van centralisatie, als ongewenst neveneffect van de versterking van het lokale bestuur. De **minister** had ook bezwaren tegen de plannen tot uitbreiding van het aantal provincies, waarvan chaotisering en versnippering van het ruimtelijk beleid het gevolg zou kunnen zijn.

Zij wees erop dat de gedachten van de heer Duivesteijn over het verknopen van steden en het bereiken van de grenzen van de compacte stad worden meegenomen bij de ruimtelijke verkenningen, die in 1997 met de Kamer zullen worden besproken. De plattelandsvernieuwing en de

glastuinbouw zullen ook in de actualisering aan bod komen. De subsidie-stromen bij verschillende departementen zullen worden gebundeld in één plattelandsbeleid. In voorbereiding is momenteel een nota over spreiding van de glastuinbouw; in maart 1996 is hierover een brief van de ministeries van VROM en Landbouw te verwachten.

Volgens de actualisering van de Vinex is er tussen 2005 en 2010 een taakstelling van 226 000 woningen in de middenvariant en 332 000 woningen in de hoge variant. Daarnaast is er ruimte voor bedrijfsterreinen nodig, in de middenvariant 2800 ha en in de hoge variant 3800 ha. Tot 2015 moet men rekenen met verdubbeling van deze aantallen. Daarom zijn de ruimtelijke verkenningen zeer snel gewenst.

In de actualisering van het beleid voor het Groene Hart worden de contouren niet op losse schroeven gezet. Met de provincies zijn al afspraken gemaakt over de contingenten woningbouw en bedrijfs-terreinen binnen de Vinex-periode. Binnen de contour-afspraken hebben gemeenten een eigen democratisch gelegitimeerde verantwoordelijkheid tot invulling. Het afsprakenkader als zodanig wordt niet opgerekt. Mevrouw **Verbugt** merkte bij interruptie op de wezenlijke beleidsruimte voor gemeenten niet te zien. De **minister** memoreerde dat afspraken zijn gemaakt op basis van de royaal beschikbare ruimte die in streekplannen al vastlag en dat daarom contour-afspraken zijn gemaakt in het kader van de ruimte die bestemmingsplannen bieden. Invulling van openvallende ruimten wordt dan een verantwoordelijkheid van gemeenten. Mevrouw **Verbugt** vroeg bij interruptie of dat grotere aantallen woningen betekende dan op grond van de contingenten wanneer gemeenten de openvallende ruimten sterk verdichten. De **minister** achtte dit een normale consequentie van het gekozen beleid. Zij achtte het onwenselijk, zowel de contouren als de absolute aantallen voor de woningbouw vast te leggen, omdat de contour-afspraken haalbaar en handhaafbaar zijn.

Inzake de actualisering van bestemmingsplannen in buitengebieden merkte zij op zich te beraden op stimuleringsmogelijkheden. Zij wees erop dat men reeds in 1988 is begonnen met het maken van integrale randstad-plannen, die hun weerslag vinden in de Vinex. De minister stelde voor, naast actualisering van de Vinex in het voorjaar van 1996 een aantal uitgangspunten voor de nieuwe randstadvisie te formuleren, in termen van ruimtebenutting, milieu, mobiliteit, landaanwinning en ondergronds bouwen, vooruitlopend op de ruimtelijke verkenningen en als basis voor de vijfde nota Ruimtelijke ordening. Kustlocaties spelen een rol in het randstadmodel, alsmede de toekomst van de luchtvaart in Nederland.

Zij vervolgde dat zij het initiatief heeft genomen tot departementale afstemming met andere grote nota's. De rijksplanologische commissie zal een visie op het rijksomgevingsbeleid opstellen, bestaande uit een gemeenschappelijke analyse van de maatschappelijke ontwikkelingen op lange termijn, aan de hand van scenario's. Met de uitvoering van de Vinex is een aanvang gemaakt met gebundelde verstedelijking en het openhouden van buitengebieden. De voorstellen van de regio's passen in grote lijnen in de plannen. De minister zegde toe de vragen over de Evaluatie WRO/BRO schriftelijk te beantwoorden.

Zij wees erop dat artikel 19 van de wet niet bedoeld is voor het gebruik dat vele gemeenten daarvan nu maken. Om die reden wilde zij dat gemeenten aan deze procedure een ruimtelijke visie ten grondslag leggen, waarbij zij zich realiseerde dat dit oneigenlijke gebruik daarmee kan verschuiven naar de ruimtelijke motiveringseis. Zij wenste echter tegemoet te komen aan een maatschappelijke behoefte, zij het met een legitimeringsplicht. Overigens mag actualisering van een bestemmingsplan niet ten nadele van burgers zijn. Nadere voorstellen dienaangaande volgen. De heer **Esselink** achtte bij interruptie een afzonderlijk debat op basis van nader door de minister ingebrachte informatie noodzakelijk alvorens wetswijzigingen te behandelen. Eveneens bij interruptie merkte mevrouw **Versnel-Schmitz** op, daarin ook de

leefmilieuverordening en de verplichtstelling bestemmingsplannen binnen de bebouwde kom te willen betrekken. Tenslotte wees mevrouw **Verbugt** bij interruptie op de relatie tussen de verzelfstandigde planprocedure en het bestemmingsplan voor de waarborgen in de beleidsafweging en op de rechtszekerheid voor burgers. De **minister** sloot zich bij deze opmerkingen aan.

De **staatssecretaris** gaf aan dat het woningtekort in grote delen van het land al sterk is ingelopen, hetgeen ook in de Randstad in zicht komt. Verder verandert de consumентовoorkeur, met name in gebieden met een evenwicht op de woningmarkt. De grootste woningvoorraad in alle scenario's wordt bereikt in het jaar 2015, waarna het vooral aankomt op herstructureren en vervangen. De gebieden met de grootste economische dynamiek liggen momenteel buiten de Randstad. Hij merkte op, randstadachtige ontwikkelingen in andere gebieden te willen voorkomen, al constateerde hij ook maatschappelijke bewegingen, die nu eenmaal relevant zijn voor het volkshuisvestingsbeleid. Hij stelde vast dat er meer marktwerking komt in de huisvesting. Kwaliteit bieden op de uitbreidingslocaties en tegelijk zuinig met ruimte omgaan is daarbij de eerste prioriteit. Meer evenwicht op de woningmarkt zal de woonlasten doen dalen.

Voorts is de grote opgave, binnen uitbreidingslocaties ook plaats te bieden aan woningzoekenden met lagere inkomens en overigens tot herstructurering van de grote steden te komen. De ongedeelde stad moet werkelijkheid worden of blijven. Voorstellen zullen binnenkort volgen. De uitvoering van de Vinex zal onverkort doorgaan; de overheid is een betrouwbare partner. Eens per jaar, rond de zomer is daarover een rapportage te verwachten. Grosso modo ligt de uitvoering op schema. Aanloopfases kunnen lang, doch vanuit de noodzaak van integrale beleidsafwegingen aanvaardbaar zijn. Het kabinet blijft alert op een tijdige en juiste uitvoering en op de controle daarop. Begin 1996 zullen voorstellen worden gedaan tot herziening van de Woningwet.

Nadere discussie

Mevrouw **Versnel-Schmitz** (D66) vroeg of eind 1996 voor het vaststellen van de PKB-1 niet te vroeg is. Zij was dankbaar voor het voornemen, de Kamer tijdig te betrekken in de gedachtenvorming. Kan het kwaliteitsbeleid voor de architectuur worden uitgebreid tot de stedenbouw als geheel, in samenspraak met de staatssecretaris van OCW? Welke andere middelen krijgt de minister tot haar beschikking bij de actualisering van bestemmingsplannen in buitengebieden? Wil het kabinet in overweging nemen of het wel verstandig is, aan de buitenkant van de randstadstructuur een extra kustlocatie te plannen, die geen functie voor de Randstad als geheel lijkt te hebben?

Mevrouw **Verbugt** (VVD) was benieuwd naar de beleidsbrief over de glastuinbouw, maar waarschuwde op voorhand voor versnippering van die bedrijfstak. Zij was voorts ingenomen met het betrekken van de lagere overheden bij de actualisering van de Vinex. Zij was niet gelukkig met het daarbij vooruitlopen op het proces van bestuurlijke reorganisatie. Zij voorzag in de uitvoering van de Vinex problemen met de verevening van de grondbedrijven en vroeg om een nadere toelichting daarop.

Zij sprak verder uit dat het contourenperspectief voor het Groene Hart nog niet geheel overeenkomt met de visie van haar fractie. De komende randstadvisie zag zij gaarne tegemoet, maar het was haar nog niet duidelijk waar men de geografische grenzen zal moeten trekken, gezien de ontwikkelingen in de corridors. Zij was verheugd dat de mogelijkheden van landaanwinning en ondergronds bouwen worden betrokken in de verkenningen. Zij verzocht de Markerwaard weer open te houden in het

denkproces. Ten aanzien van de ongedeelde stad constateerde zij een verschil in visie tussen de minister en de staatssecretaris op de honorering van woonwensen van consumenten.

De heer **Duivesteijn** (PvdA) constateerde dat de Randstad wordt volgebouwd op basis van de reeds genomen besluiten. Hij vond het toegezegde hoofdlijnen debat over de Randstad zeer zinvol en meende dat de noodzaak van spoedige indiening van de vijfde nota Ruimtelijke ordening toeneemt.

De heer **Esselink** (CDA) onderstreepte het belang van de koppeling tussen de Vinex en de vijfde nota Ruimtelijke ordening. De te ontwikkelen randstadvisie achtte hij van groot belang als aanloop naar nieuw beleid. Hij pleitte voor een debat op hoofdlijnen na ontvangst van deel 1 van de PKB, waarbij hij ook de beslissing wilde betrekken welke gebieden in het Groene Hart echt waardevol zijn om te behouden voor natuur, recreatie en extensieve landbouw. Tenslotte was hij verheugd over de voornemens tot beleidsvoorstellen om een tweedeling op de woningmarkt tegen te gaan.

De heer **Hendriks** verzocht het kabinet in overweging te nemen, industrie en toeleveringsbedrijven te bewegen tot huisvesting in gestapelde ruimten. Hij bepleitte verder een afzonderlijk debat over de niet-randstedelijke gebieden.

De heer **Poppe** (SP) stelde dat het ruimtelijk beleid de vestigingsvoorkeuren van ondernemers volgt. Hij was ingenomen met de komende randstadvisie en het debat daarover in het komend voorjaar. Met betrekking tot het voorkomen van tweedeling in de woningbouw verzocht hij de staatssecretaris ook het rapport van de heer Klein uit Rotterdam te betrekken bij de keuze van beleidsinstrumenten. Wanneer kunnen deze voorstellen gereed zijn? De **staatssecretaris** zegde deze voorstellen bij interruptie toe voor de komende begrotingsbehandeling.

De **minister** stelde voor, met de Kamer een verkennende discussie te voeren over de actualisering van de Vinex voordat de nota in het kabinet aan de orde komt.

Ten aanzien van de kwaliteitsdiscussie constateerde zij vele initiatieven tot bewustwording, waaronder de Stichting bouwen aan Nederland, bestaande uit gemeenten, provincies, de Bond van Nederlandse stedenbouwkundigen en de Bond van Nederlandse architecten, die zich bezighoudt met het ontwikkelen van visies op de gebouwde omgeving in Nederland. Voor de actualisering van bestemmingsplannen in buitengebieden wordt nog gezocht naar extra middelen.

Bij de kustlocaties is het belangrijk dat niet alleen de technische haalbaarheid maar ook de leefbaarheid is bezien. Dit punt kan een rol spelen in de vijfde nota. De Markerwaard is voor haar geen optie. De tuinbouw dient zo veel mogelijk geconcentreerd te blijven. Wel zijn andere mogelijke locaties welkom, zoals Delfzijl, aangezien daar warmte/krachtkoppeling technisch mogelijk is.

De minister zegde toe, in het late voorjaar van 1996 met een uitgewerkte visie voor de randstaddiscussie te komen. De angst van de heer Duivesteijn dat de Randstad na uitvoering van het traject vol is, achtte zij ongegrond. Naar haar mening moet de actualisering van de Vinex gewoon doorgang vinden, ondanks de komst van een vijfde nota.

Ten aanzien van de contourendiscussie wees de minister op haar visie op het Groene Hart als geheel en op de afspraken met gemeenten, waaraan zij vasthoudt. De heer **Esselink** verduidelijkte bij interruptie, niet te vragen om aantasting van de afspraken, maar reeds bij de actualisering van de Vinex de te behouden waarden in het Groene Hart als ijkpunt voor de contourendiscussie te zien. De **minister** antwoordde dat zij het Groene

Hart zag als een entiteit in het hart van de Randstad; als contra-mal van de verstedelijking. Daarom wilde zij geen onderscheid maken tussen waardevolle en minder waardevolle delen ervan.

Zij was het voorts eens met de heer Hendriks dat bedrijven meer gestapeld gehuisvest zouden moeten worden. De overheid ontbeert echter instrumenten om dit te bevorderen. Gestapeld bouwen levert direct reeds exploitatievoordelen voor de bedrijven in kwestie op.

De **staatssecretaris** was het volkomen met de heer Esselink eens inzake de vraag waar het zwaartepunt behoort te liggen bij het volkshuisvestingsbeleid. Ook sloot hij zich aan bij de heer Poppe dat men veel meer in detail de stedelijke herstructurering dient te bezien, met de vraag welke actoren daarbij een rol spelen en hoe de rijksoverheid dit proces zo goed mogelijk kan ondersteunen. Als in een gemiddeld scenario in 2015 het maximale aantal woningen zal zijn bereikt, moet men ervan uitgaan dat «new towns» na 2015 niet meer aan de orde zullen zijn. Daarna zal een verder concentratiebeleid mogelijk zijn. Mevrouw **Versnel-Schmitz** merkte bij interruptie op, kustlocaties ook als «new towns» te zien en vroeg om bezinning op de mogelijkheden tot ontwikkeling ervan elders in het land. De **staatssecretaris** haalde de opmerking van de minister aan dat het kabinet hierover nog geen beleidsopvatting heeft. Hij waarschuwde ervoor, dergelijke grote projecten te koppelen aan woningbouw op grote schaal. Het maximale ruimtebeslag voor woningbouw is dan immers ongeveer bereikt en dan is alleen nog vervanging en vernieuwing in bestaand gebied aan de orde.

De voorzitter van de vaste commissie,
Versnel-Schmitz

De griffier van de vaste commissie,
Hillen